

V Bruseli 28. 6. 2023
SWD(2023) 230 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

ZHRNUTIE SPRÁVY O POSÚDENÍ VPLYVU

Sprievodný dokument

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady

o rámci pre prístup k finančným údajom a o zmene nariadení (EÚ) č. 1093/2010, (EÚ) č. 1094/2010, (EÚ) č. 1095/2010 a (EÚ) 2022/2554

{COM(2023) 360 final} - {SEC(2023) 255 final} - {SWD(2023) 224 final}

Potreba konať

Vo finančnom sektore a mimo neho sa prejavuje trend rozsiahlejšieho využívania údajov a spoločného využívania údajov založený na technológiách. V súlade so stratégiou v oblasti digitálnych financií uverejnenou v roku 2020 je podpora financií založených na údajoch takisto jednou z hlavných priorít programu Komisie. Dátové hospodárstvo podporované produkciou a využívaním údajov má značný rastový potenciál. Spomedzi rozličných sektorov predstavujú finančné služby najväčšieho používateľa údajov v EÚ, pričom existujú rozsiahle prepojenia s inými sektormi. Uvoľnenie ďalšieho inovačného potenciálu v tomto sektore je preto kľúčové pre úspech širšej dátovej stratégie Komisie.

Napriek značnému potenciálu mnohým inováciám bráni skutočnosť, že s výnimkou platobných účtov, na ktoré sa vzťahuje revidovaná smernica o platobných službách, zákazníci v oblasti finančných služieb nemajú účinnú kontrolu nad svojimi údajmi. Je preto pre nich ťažké vymieňať si údaje s inými poskytovateľmi, ktorí by ich mohli použiť na poskytovanie finančných a informačných služieb založených na údajoch zákazníkom. Dochádza k tomu z niekoľkých dôvodov: po prvé, zákazníci nepociťujú dôveru, a preto sa zdráhajú poskytovať svoje údaje. Po druhé, aj keby zákazníci chceli poskytnúť svoje údaje, ich prístupnosť je v praxi náročná, a to najmä pre nejasnú právnu situáciu, pokiaľ ide o prístup používateľov údajov k týmto údajom. Po tretie, údaje o zákazníkoch a dátové rozhrania vo finančnom sektore nad rámec platobných účtov sú zriedka dostupné a ak dostupné sú, zväčša nie sú štandardizované, v dôsledku čoho je spracovanie údajov nákladnejšie. A napokon vlastníci údajov nemajú motiváciu vypracovať vysokokvalitné rozhrania, ktoré by spĺňali prevádzkové požiadavky používateľov údajov.

V dôsledku toho je pre nových účastníkov trhu a menších poskytovateľov inovatívnych služieb ťažšie ponúkať individualizované produkty a služby, ktoré by mohli viac vyhovovať osobitným potrebám zákazníkov, kým spotrebiteľia nemajú prístup k týmto inovatívnym službám a v dôsledku obmedzenej hospodárskej súťaže budú za služby platiť vyššie poplatky. Existujúce prekážky navyše bránia podnikom – a to najmä malým a stredným podnikom (ďalej len „MSP“) – vo využívaní lepších, praktickejších a automatizovaných finančných služieb. Tieto prekážky takisto vedú k neustále nepriaznivým skúsenostiam zákazníkov s finančnými inštitúciami, keďže spomaľujú ich digitálnu transformáciu, a používateľov údajov, ktorí sú tretími stranami, pripravujú o obchodné príležitosti. Pokiaľ ide o hospodárstvo ako celok, brzdia prijatie obchodných modelov založených na údajoch, čo vedie k nižším investíciám súkromného sektora, nižšej miere využívania inovatívnych služieb a všeobecnému nedostatku istoty a dôvery v spoločné využívanie údajov.

Rovnaké problémy zaznamenávajú všetky členské štáty EÚ a keďže držitelia a potenciálni používatelia finančných údajov na vnútornom trhu s finančnými službami často pôsobia vo viacerých členských štátoch, je nepravdepodobné, že by členské štáty tieto problémy dokázali vyriešiť samostatne. Uvedené problémy sa navyše v súčasnom právnom rámci EÚ dostatočne neriešia. Hoci EÚ prijala niekoľko právnych predpisov, ktoré sa uplatňujú vo všetkých odvetviach hospodárstva v kontexte Európskej dátovej stratégie, na to, aby dosiahli plný účinok, sa tieto predpisy ešte musia doplniť na odvetvovej úrovni. Na podporu rozšíriteľných

a efektívnejších obchodných modelov, ktoré môžu v plnej miere využívať výhody jednotného trhu EÚ, sú potrebné nové sektorové predpisy v oblasti finančných služieb v EÚ, ktorých cieľom je dať zákazníkom – či už ide o spotrebiteľov alebo podniky – väčšiu kontrolu nad tým, ako sa realizuje prístup k ich finančným údajom a ako sa tieto údaje využívajú.

Možnosti politiky

Pri príprave tohto posúdenia vplyvu sa objavili rôzne možnosti politiky. V možnostiach politiky sa takisto zohľadnilo úsilie expertnej skupiny Komisie pre európsky priestor pre finančné údaje a spätná väzba od zainteresovaných strán poskytnutá počas verejnej a cielenej konzultácie o otvorených financiách. Analyzované možnosti politiky sa rozdelili podľa špecifických cieľov, ktoré boli sformulované v reakcii na zistené príčiny problémov, a to takto: A) zvýšiť dôveru zákazníkov v spoločné využívanie údajov vo finančnom sektore; B) zaviazat' držiteľov údajov, aby údaje o zákazníkoch sprístupnili používateľom údajov; C) podporiť šandardizáciu údajov o zákazníkoch a príslušných rozhraní a D) podporiť zavedenie vysokokvalitných rozhraní na výmenu údajov o zákazníkoch.

Možnosti sa analyzovali s ohľadom na ich účinnosť pri dosahovaní špecifických cieľov, ich efektívnosť z hľadiska súvisiacich nákladov a ich súladu s existujúcim regulačným rámcom EÚ v oblasti spoločného využívania údajov.

Vplyvy uprednostňovanej možnosti

Na základe dôkladnej analýzy sa za uprednostňovaný určil tento balík možností politik:

- požadovať, aby účastníci trhu zákazníkom poskytli prehľady povolení týkajúce sa otvorených financií, stanoviť pravidlá oprávnenosti prístupu k údajom o zákazníkoch a európskym orgánom dohľadu udeliť právomoc na vydávanie usmernení k rozsahu používania osobných údajov (možnosť A.3),
- nariadiť povinný prístup používateľov údajov k vybraným súborom údajov o zákazníkoch v celom finančnom sektore (možnosť B.2),
- vyžadovať, aby účastníci trhu v rámci systémov spoločného využívania finančných údajov vypracovali spoločné normy pre údaje o zákazníkoch a rozhrania súvisiace s údajmi, ktoré podliehajú povinnému prístupu v rámci špecifického cieľa B (možnosť C.1),
- vyžadovať, aby držiteľia údajov za náhradu zaviedli aplikačné programové rozhrania (API), prostredníctvom ktorých sa budú uplatňovať spoločné normy pre údaje o zákazníkoch a rozhrania vytvorené v rámci systémov spoločného využívania finančných údajov podľa cieľa C, a vyžadovať, aby sa členovia systému dohodli na zmluvnej zodpovednosti (možnosť D.3).

Politika otvorených financií by mala pozitívny vplyv na spoločnosť a životné prostredie, ako aj na základné práva a MSP. Zákazníci, ktorí by boli ochotní sprístupniť svoje údaje, by čerpali výhody vyplývajúce z nových produktov a služieb, ktoré by zlepšili ich hospodárske výsledky. Náležite vymedzený rozsah pôsobnosti tejto iniciatívy by zároveň úplne vylučoval súbory údajov s najvyšším rizikom finančného vylúčenia zraniteľných spotrebiteľov. Prehľady povolení týkajúce sa otvorených financií v spojení s pravidlami oprávnenosti

a rozsahom používania osobných údajov by navyše zákazníkov chránili pred inými potenciálnymi negatívnymi vplyvmi na právo na ochranu osobných údajov a na právo na súkromie.

Údaje o zákazníkoch by sa poskytovali výlučne na žiadosť zákazníka a v súlade so všeobecným nariadením EÚ o ochrane údajov v prípade osobných údajov, čím by sa zvýšila celková dôvera zákazníkov v spoločné využívanie údajov. Držitelia údajov by mali povinnosť poskytnúť prístup k súborom údajov o zákazníkoch v celom finančnom sektore, ktoré majú vysokú pridanú hodnotu pre používateľov údajov a ktoré pre zákazníkov predstavujú nízke riziko finančného vylúčenia. Tým by sa umožnila väčšia hospodárska súťaž, lepší prístup k finančným službám a zlepšila by sa skúsenosť zákazníkov prostredníctvom automatizácie. Požiadavka, aby účastníci trhu dodržiavali systém na vypracovanie spoločných noriem pre údaje a rozhrania, bude mať rovnaký vplyv na držiteľov údajov, používateľov údajov aj zákazníkov a uľahčí priame prepojenie medzi držiteľmi údajov a ich používateľmi, čím sa znížia náklady na prístup k údajom a ich spracovanie.

Právo držiteľov údajov požadovať primeranú náhradu za poskytovanie štandardizovaných technických rozhraní by im poskytlo jasnú motiváciu realizovať nevyhnutné investície do kvalitných rozhraní a urýchlilo by ich prijatie odvetvím. Hoci držitelia údajov budú musieť investovať do technických rozhraní, náklady na ich zriadenie sa časom prenesú na používateľov údajov. Obmedzením výšky tejto náhrady v súlade s ustanoveniami uvedenými v návrhu aktu o údajoch, ktorými sa v prípade používateľov údajov, ktorými sú MSP, určuje maximálna výška náhrady na úrovni nákladov, sa riziko neželaných protisúťažných účinkov udržiava pod kontrolou.

Z rámca pre otvorené financie by v oboch uvedených úlohách profitovali MSP, ktoré môžu byť buď používateľmi údajov alebo zákazníkmi. V úlohe zákazníkov by sa ich bezpečnosť a dôvera k výmene údajov posilnila a boli by schopní získať prístup k inovatívnejším službám, čo by mohlo viesť k zníženiu ich nákladov a prispieť k ich konkurencieschopnosti. V postavení používateľov údajov by MSP znášali náklady na poskytovanie prehľadov povolení týkajúcich sa otvorených financií a na udeľovanie licencií na prístup k údajom o zákazníkoch, kým inovatívne služby by mohli zvýšiť ich efektívnosť a prostredníctvom štandardizácie údajov by vznikli nové obchodné príležitosti. Predpokladá sa, že iniciatívou sa uľahčí vstup na trh inovatívnych startupov, ktoré ponúkajú nové druhy služieb založené na nových obchodných modeloch.

Zatiaľ čo sa vplyv iniciatívy bude monitorovať od nadobudnutia jej platnosti, jej hodnotenie by sa malo uskutočniť najskôr tri roky po začiatku jej vykonávania. Vďaka tomu budú výsledky založené na dostatočne dlhom období sledovania.